

Rudolf Zajac, poradce ministra financí

Vláda dopoledne souhlasila s vysláním 30 vojenských lékařů na pomoc Slovensku. Chod tamního zdravotnictví ochromují hromadné výpovědi, v zemi platí nouzový stav. Navzdory nařízení povinných služeb dnes přišlo do práce ještě méně lékařů než včera. Má jejich akce šanci na úspěch, nebo jim vláda z principu nemůže ustupovat? A jak mohou ovlivňovat chování slovenských lékařů zkušenosti od nás s akcí Děkujeme, odcházíme? Začíná Dvacet minut Radiožurnálu. Pozvání přijal lékař, poradce ministra financí Miroslava Kalouska a také bývalý slovenský ministr zdravotnictví Rudolf Zajac. Vítejte.

Rudolf ZAJAC, lékař, poradce ministra financí Miroslava Kalouska, bývalý slovenský ministr zdravotnictví:

Dobrý den přeji.

Štěpánka ČECHOVÁ, moderátorka:

Pane Zajaci, začnu rovnou dotazem posluchače, Josef Kratochvíl se ptá, na čí se jako lékař a zároveň bývalý ministr cítíte být straně?

RZ:

Dobrá otázka a myslím, že nepřekvapím, když řeknu, že jsem v první řadě na straně občanů a pacientů.

Jak vy byste tedy popsal momentální situaci ve slovenských nemocnicích, je to totální krize, nebo se s tím ještě dá pracovat?

No, tak v první řadě se s tím něco dělat musí, to znamená, když pacient je velmi nemocný, nemohu říct, že je v krizi a nebudu se mu věnovat. Je to trochu chaotické, protože máme vládu, která vlastně není vládou a kopírují, lékaři kopírují český model Děkujeme, odcházíme, ale nekopírují ho, použili z něho pouze část. To znamená, dnes se obě strany dostaly tomu se v boxu říká do klinče a je dost složité hledat takové řešení, která budou prospěšná i občanům, i lékařům i teda politické situaci.

Když použiji vaše slovo klinč, to vypadá, že se z toho klinče hned tak ty dvě strany nerozpletou, protože pakliže povolává slovenská vláda zálohy vojenské české lékaře, to napovídá spíš něco o plánované dlouhé zákopové válce, nemyslíte?

Já si osobně myslím, že to je spíš psychologický moment. Maďarská strana dostala podobnou žádost a nakonec lékařská komora logicky doporučila svým členům, aby na tuto žádost nereagovali kladně, taktéž česká vláda spíš symbolicky vyslala 30 lékařů, a to vojenských, kterým to svým způsobem může nařídít, protože nemám zachycenu informaci, že by čeští

lékaři z civilního sektoru se hrnuli na výpomoc slovenským pacientům, je tam samozřejmě jistá solidarita, jistá solidárnost s kolegy.

Ano, je to i doporučení odborů.

Logicky, tomuto můžeme rozumět, to znamená, zda to bude dlouho anebo krátce trvat, nejsem schopný odhadnout, protože ani jedna strana zatím nedala představu svého finále. Lékařský odborový svaz dneska neřekl, co bude s těmi lidmi, kteří zůstali doma, už vůbec nemluví o těch, kteří nám za poslední dva dny onemocněli. Nemocnost našich lékařů stoupla úplně neuvěřitelně, pravděpodobně nějaká epidemie tam zuří a současně ani vláda neřekla jasně, odkud může jít, i když musím říct, že řekla, že 300 euro, které nabídla jako průměrné zvýšení mzdy, je stoprocentně nad rámec toho, co vláda reálně má, jaké peníze. Takže oni v první řadě budou muset zvážit, komu toto neprospívá a to je 5 milionů občanů Slovenské republiky, a to je vyděšený občan a tak dále, vždyť to všechno jsme zažili v Čechách, když si pamatujeme, když se říkalo, že porodnice nebudou fungovat. Můžem ještě stručněji říci, která strana kde udělala chybu, ale nevím, zda je to takové zajímavé teď.

Já myslím, že teď je nejzajímavější odhadnout, jak dlouho se ta situace dá v tomto stavu držet. Technikálie říkají, že třeba naši vojenští lékaři tam mohou být 60 dnů podle zákona, váš stav nouze může trvat 90 dnů, ale to jsou poměrně dlouhá časová období. Je vůbec udržitelné v tomto stavu slovenské zdravotnictví, kdyby mělo to jednání trvat takto dlouho?

V první řadě bude, kdyby se ukázalo, že nejsme schopný v průběhu 2, 3, 4 dní najít nějaké řešení, které při nejmenším deblokuje tu situaci, tak potom bude muset slovenská vláda ten nouzový stav dotáhnout i do konsekvencí, to znamená, bude muset zkoncentrovat lékaře, kteří zůstali pracovat samozřejmě za podmínek, které si dohodne s nimi, bude muset nasadit soukromé lékaře specialisty, respektive požádat jejich nasazení na práci v nemocnicích jako kombinovanou práci, tento model je například běžný v Německu, že soukromí lékaři chodí do nemocnic. To si vláda bude muset ten problém řešit tak, jako když je živelná katastrofa a bude se muset rozhodnout, že tímto Lékařským odborovým svazem už dále nemá význam vyjednávat ani v této situaci. Lékařský odborový svaz bude muset zvážit, co tím dosáhne. Co bude s těmi lidmi, kteří nenastoupí a když tam budou zodpovědnostní otázky, trestoprávní otázky a tak trochu, i jaké tam budou otázky případného možného návratu v budoucnosti. To znamená, neočekávám nějakou katastrofu v období dvou měsíců, o kterých vy hovoříte, anebo 90 dní, které říkají slovenské zákony, očekávám, že z jednání, které zatím nevedly k úplnému úspěchu, se přejde k činům, musí i jedna i druhá strana začít konat. V tom směru ...

A to v řádu zhruba těch 4 dnů, o kterých jste hovořil?

No, podívejte, to je otázka doby, když někdo někde zbytečně zemře, a tomu by bylo třeba předcházet a toto netřeba nějakým způsobem až po takto tahat, to znamená, můj odhad, já

neradím slovenskému ministrovi zdravotníctví, ani slovenské vláde, je, že vláda má maximálne 2, 3 dni na to, aby ..., vláda, to, čo dnes zůstalo ze slovenskej vlády, aby rozhodla, jak bude řídit republiku v tomto stavu, rozhodla způsobem, který je typický pro katastrofy. Už potom nemůžu vyjednávat se sopkou, když je zemětřesení, nebo je láva, prostě, když už neumím vyjednávat, musím začít konat. Na to má vláda dostatek silných institucí, v první řadě reorganizovat síly. Řeknu příklad v Bratislavě, v Bratislavě máme 4 nemocnice, které za čas mého působení právě z důvodů restrukturalizace jsme sloučili do jedné velké. Jedna je úplně nadbytečná, jedna je částečně nadbytečná. Bude muset management nemocnice možná se souhlasem vlády tak redistribuovat lékaře za podmínek, které budou pro ně přijatelné, a tím myslím i finančně, nakonec dochází i k jistým úsporám platů teď, aby nejméně 2 nemocnice v Bratislavě spolehlivě fungovaly a /nesrozumitelné/ zdravotní péči.

Pardon, že vás přeruším, ale abychom se v tom nezačali ztrácet, neboli, když shrnu to, co dosud říkáte, tak je to o tom, že vláda v podstatě nemusí požadavkům lékařů ustoupit, protože existuje způsob, jak to vyřešit i bez těch zhruba 1200 lidí, kteří jsou ve výpovědi?

Vláda ustoupila, respektive vyjednala z těch 10 požadavků myslím 9. Zatím se nemůže dohodnout pouze na mzdách, Lékařský odborový svaz žádá zastavení transformace, která je tak či tak zastavená a podobně.

Neboli ty platy zůstávají tím ale hlavním problémem? Lékaři chtějí až 700 euro a vláda nabízí maximálně 300 euro navíc.

A já jen znovu zopakuji, pokud vláda usoudí, že těch 700 euro nemá a věřte mi, že je nemá, dokonce nemá ani těch 300 euro podle mě, protože ten sektor je strašně zadlužený a tak se jen zvýší zadluženost, ale prosím, 300 euro místopřísežně přísahala vláda, když zjistí, že toto jednání ztrácí význam, tak má zodpovědnost, vždyť ústava ji zodpovědnosti nezbavila a bude muset začít konat, to znamená, nemůžeme čekat 30, 60, 90 dní, budeme muset začít, podle mě nejdřív začátkem budoucího týdne regulérně a vážně konat tak, jak má konat vláda, když má katastrofální situaci v zemi. Vždyť to není první katastrofa na světě.

Pokud dojde na tento krizový stav, jak vy ho považujete za pravděpodobný? Je ještě šance, že se lékaři s vládou přes víkend opravdu na něčem dohodnou?

Já v to velmi věřím, protože to, co jsem říkal, je každý scénář kromě dohody je pouze horší a ještě horší scénář, tak samozřejmě doufám, že obě dvě strany pochopí, že jsou hranice, za které se nedá jít.

Víte, zajímavé je také, jak se dá hodnotit to chování lékařů, kteří odmítli nastoupit ve výpovědní lhůtě i přes vyhlášení onoho nouzového stavu. Je to jejich chování tím, že nastoupili na nemocenskou, nebo z nějakých jiných důvodů třeba si nepřevzali povolávací příkazy, je to v očích slovenských zákonů legální a obhajitelné?

Toto je skoro otázka na ústavního právníka, přinejmenším výjimečně v tomto případě možno vyhlásit, on dokonce byl vyhlášený jen pro některé nemocnice, on nebyl vyhlášen celoplošně, v Košicích ho zrušili, v Popradě ho zrušili a tak dále a toto je otázka, kterou doopravdy musí zodpovědět právníci, hlavně ústavní právníci. Podle mého názoru tím, že to zašlo daleko, je to teď už otázka zachování si nějaké tváře. Mám takový pocit, že bude muset i vláda hledat řešení, co s nimi. Nemůže to už kvůli tomu udržení si jaké takové autority ponechat jen tak a lékaři budou muset hledat řešení, jak se budou oni chovat, když se, bych řekl, ten software možná trochu přitvrdí.

Podívejme se na postoj českého Lékařského odborového klubu, k tomu vydal stanovisko, cituji Vláda Slovenské republiky, která byla nedávno nucena podat demisi, vyhlášením nouzového stavu přistoupila k silovému řešení vzniklé situace a některým slovenským lékařům tak brání ve využití jejich ústavního práva podat výpověď z pracovního poměru. Konec citátu. Neboli i toto naznačuje, že celá věc tak jako tak musí skončit dohrou u Ústavního soudu?

Ne, myslím si, že toto k Ústavnímu soudu by to mohlo přijít, kdyby někdo podal ústavní žalobu. V druhé řadě si myslím, že ...

Myslíte, že lékaři to na svoji obranu, slovenští lékaři neudělají?

Pozor, ne každý má aktivní legitimaci, ale to je věc na ústavní právníky. Spíš bych trochu komentoval český lékařský odborový svaz, zdá se, že neznají, nemají úplnou znalost slovenských zákonů a slovenského právního prostředí. Například na Slovensku je zákaz stávků, který mají nejen policisté, hasiči, železničáři, ale mají ho i zdravotničtí pracovníci, je to v souladu se zákonem o poskytování zdravotní péče z roku 2004, to znamená, je tady trochu jiné právní prostředí a i když máme velmi podobné ústavy, je tady trochu jiný právní systém a já souhlasím s tím, aby tyto odborové konfederace mezi sebou si fandily a podporovaly se i morálně, možná i finančně a možná i lidsky, ale nemyslím si, že je nejrozumnější, aby český lékařský odborový svaz v této chvíli nějak komentoval jinak, než velmi opatrně a velmi neutrálně situaci ve skoro bratrské a spřátelené zemi, ale přeci jen už bohužel cizí.

Řekněme ještě, jaká bude pracovní atmosféra pro ty přijíždějící české lékaře? Budou nutně vnímáni jako stávkokazy, musejí se připravit na velmi nepříjemné pracovní prostředí?

Jsou to vojáci a vojáci nesmí uvažovat o pracovním prostředí. Asi to bude významně lepší, než v Afghánistánu, asi to bude významně lepší než v Rumunsku, asi to bude významně lepší, než v některých zemích Evropské unie a spíš si myslím, že, mluvím za sebe, to je věc pocitů, že budeme pociťovat vděčnost, protože naši pacienti zůstali opuštěni. My to přežijeme, jak říká předseda TOP, bohatí si zdravotní péči zabezpečí, ale kolik lidí je takových, kteří toto mohou říci? Drtivá většina obyvatelů Slovenské republiky je úplně zahnána do kouta a je

úplně v úzkých. A tam určitě velká míra vděčnosti bude, takže nemám obavy, že by české vojenské lékaře přivítali jako stávkokazy, spíš si myslím, že budou přivítáni tak, jak se patří na výpomoc v nouzi.

Jak může průběh protestu slovenských lékařů ovlivnit zkušenost s výsledky českého Děkujeme, odcházíme. Ve Dvaceti minutách Radiožurnálu diskutujeme s poradcem českého ministra financí a bývalým slovenským ministrem zdravotnictví Rudolfem Zajacem. Když porovnáte požadavky českých a slovenských lékařů na začátku obou protestů, jsou víceméně stejné, nebo ty slovenské požadavky míří třeba, co se týče platů, výrazně výš?

Ony ty požadavky, myslím si, na začátku byly podobné. Snaha byla dosáhnout toho, že takový starý evergreen trojnásobek průměrné mzdy národního hospodářství pro lékaře, ale jinak je velmi odlišná situace v Čechách a na Slovensku, a to možná české posluchače zaujme, dá se to shrnout v pár větách. V první řadě v České republice je signifikantně, významně více, řádově o 40 % na hlavu obyvateli zdrojů a peněz než na Slovensku. České zdravotnictví vykazuje zatím jen náznaky budoucích deficitů, které, když nebude dělat razantní změny, přijdou se vším, co k tomu patří, i s krizí. Mzdy českých lékařů jsou signifikantně vyšší řádově o 30 až 40 % než slovenských lékařů. To znamená, ta situace je tak odlišná, že těžko dnes se to dá porovnat. To, co je porovnatelné, je ta motivace, to, co je porovnatelné, byly ty prostředky. V Čechách ministr Heger vyrokoval, nebo vyjednal nebo nevím, jak to nazvat, jisté podmínky, které možná nemůže úplně splnit, ale přinejmenším byl schopný uzavřít memorandum. Zda to byl dobrý krok, zda to nebyl dobrý krok, zda na to bude mít české zdravotnictví peníze, nebude, zda dokáže tyto sliby splnit, to je jiný příběh. Na Slovensku nedokázal slovenský management zdravotnických zařízení, tedy ředitelé nemocnic, následně ani ministr zdravotnictví a zatím následně ani vláda vyjednat podmínky, za kterých by tento protest skončil. V České republice podle mých pozorování, které jsem tam měl, však působím více v České republice než na Slovensku, měl jsem takový pocit, že ne všichni lékaři byli odhodláni odejít a hlavně neměli jistotu, kam by dále odešli.

To je u slovenských lékařů jinak, tam jsou opravdu podle vás těch 1200 lékařů odhodláni odejít a vědí, kam půjdou?

Nemají kam jít podle všeho, ten trh to nemůže tak rychle pohltit, ale ještě je malý rozdíl, všimněte si působení špiček v České republice, profesor Beneš, profesor Pirk se myslím postavili na stranu takříkajíc vlády, jiní profesori se postavili na stranu lékařů, to znamená, tam se rozvinula i na nejvyšší medicínské autoritativní úrovni diskuse, kdežto na Slovensku medicínské špičky z prostředí vysokoškolského se přidaly pouze a výhradně k protestujícím, přičemž ale tak trošku plácí na cizím hrobě neboť oni jsou zaměstnanci školství.

Abychom teď už jsme v podstatě myslím porovnali, ale tou otázkou, kam já jsem mířila, je psychologický moment, kdy vidí slovenští kolegové, kteří se inspirovali akcí Děkujeme,

odcházíme, že i přes memorandum, které původně slibovalo 10% růst, teď budou čeští lékaři rádi, když dostanou 6,25 % a některé nemocnice po zveřejnění úhradové vyhlášky už hovoří o tom, že nebudou mít ani na mizivé zvýšení platů a budou rádi, když ty platy udrží, tedy žádných 6,25 %. Pokud toto slovenští lékaři sledují, myslíte si, že to může radikalizovat a utvrzovat jejich postoje v tom, že buď všechno, nebo nic?

Může za předpokladu, že vědí, jak by se to dalo, jak se to nedá udělat. Samozřejmě, že memorandum hovoří o něčem, realita hovoří o něčem a je třeba říci na rovinu, ty peníze můžou dát pouze zdravotní pojišťovny, ty peníze nemůže dát ministr ze svého rozpočtu, jak v Čechách, tak na Slovensku. To znamená, ty sliby přidáme tolik a tolik a jejich realizace bude asi trochu odlišná a já sám budu sledovat, zda se toto memorandum, ať už 10 či 6,5% podaří naplnit a současně budu sledovat, jak se lékařské odborové sdružení v Čechách rozhodne dále konat, protože ten krok předpokládám, že ty výhrůžky, které jsou slyšet, bude chtít naplnit. To znamená ...

Právě to mě také zajímalo, když bychom tu situaci obrátili pro vnímání českých lékařů, budou sledovat určitě, co se podaří kolegům na Slovensku, kdyby se skutečně podařilo jim dosáhnout toho, že vláda ustoupí, někde najde 700 euro, což je tedy podle vás vysoce nepravděpodobné, ale kdyby k tomu došlo, může to také zradikalizovat postoje českých lékařů, třeba obnovit akci Děkujeme, odcházíme?

Myslím, že ano a myslím si, že momentálně Slovensko je taková laboratoř odborových protestů, protože tady nedošlo k dohodě a tím pádem teď to velmi odlehčím a omlouvám se za to, tím pádem dá se vidět, co by bylo, kdyby v Čechách nedošlo k dohodě. Takže Slovensko tady bohužel udělalo hloupý a nepříjemný ale další krok v takovéto kauze a svým způsobem to, samozřejmě, že to budou pozorovat, budou to pozorovat i maďarští lékaři, nepochybně i polští lékaři.

A vnímá slovenská vláda tu svou pozici, že pravděpodobně vytvoří jakýsi precedent pro jednání lékařů v okolních státech?

Já si myslím, já nevím, já nemůžu hovořit za vládu, ani neznám její názory, protože tato vláda bohužel ještě je v situaci, kdy sama sebe zrušila a lidé, kteří se chtějí ucházet ve volbách o hlasy voličů, samozřejmě nepůjdou na nějaký extrémní /nesrozumitelné/, to znamená ta vláda, která je v demisi a která vlastně předčasně ukončila svoje působení, je ještě měkčí a ještě opatrnější a ještě méně výrazná, než jak byla, když trh fungoval.

Neboli to je naopak aspekt, který může celé řešení protahovat?

Ano, ta vláda nemá dostatek autority, ani dostatek bych řekl síly, i když musím říci, že prezident republiky, který není této vládě nepochybně nakloněný, ani dokonce největší opoziční strana aspoň doteď méně veřejně podporují lékařský odborový svaz, protože i Smer

si dnes uvědomuje a je to i velké poučení pro sociální demokracii v Čechách, že toto není dobrý způsob politické hry se zdravotnictvím, s lékaři, s pacienty a ostatními, že to je velmi nebezpečné a možná Slovensko ukáže, jak je to nebezpečné.

Neboli hněv pacientů, kteří se cítí být zahrnuti do kouta, jak jste říkal, se ve výsledku obrátí tak jako tak vůči politikům, nikoliv vůči lékařům?

Budu otevřený, může se obrátit samozřejmě proti všem hráčům, ale to, co je daleko, daleko nebezpečnější, vytvoří prostor, který tady nikdo nechce, určitě ani český, ani slovenští lékaři, pro hnědočervené nebezpečí, které pomalu, ale jistě se blíží, asi jistě posluchači vědí, o čem hovořím.

Vy se zkrátka bojíte nástupu radikálních politických směrů ze všech stran?

Samozřejmě, oni i přicházejí. Vždyť to vidíme, problémy v eurozóně, ekonomické problémy, notabene problémy ve zdravotnictví. Trošku mi to připomíná jako, když se děti bijí na pískovišti a vůbec si neuvědomují, že schyluje se k bouři.

Řekl ve Dvaceti minutách Radiožurnálu poradce českého ministra financí a bývalý slovenský ministr zdravotnictví Rudolf Zajac. Díky za váš čas. Na slyšenou.

Ano, děkuji, pozdravuji.

Od mikrofonu Radiožurnálu se loučí Štěpánka Čechová.

Autor: [Štěpánka Čechová](#) (šče)

Rozhovor si můžete vypočít tu:

<http://prehravac.rozhlas.cz/audio/2499530>